

Een klas- of schoolbib uitbouwen?

IEDEREEN LEEST ZET JE OP WEG

Boeken in de klas zijn een must om leesplezier door te geven aan je leerlingen. Sommige scholen kiezen ervoor om een eigen schoolbib uit te bouwen. Maar hoe begin je aan zo'n collectie? Waar vind je geschikte titels en hoe zorg je ervoor dat het aanbod divers is en alle leerlingen aanspreekt? En als je dan zo'n bib hebt, met welke uitleensystemen kan je dan werken?

Margot Van Dingenen & Eva Devos - Iedereen Leest

Over de auteur

MARGOT VAN DINGENEN

is educatief medewerker bij Iedereen Leest.

EVA DEVOS

is verantwoordelijk voor de vakbibliotheek en Boekenzoeker bij Iedereen Leest.

EEN COLLECTIE SAMENSTELLEN

Sommige scholen kloppen aan bij de openbare bibliotheek om boeken te ontlenen of om een wisselcollectie op school aan te bieden. Die dienstverlening van bibliotheken is erg handig, maar het is ook belangrijk dat er op school boeken permanent en zichtbaar aanwezig zijn. Die boeken hoeven niet enkel in een schoolbib te staan, maar kunnen ook op andere plekken opduiken: een boekenhoek in de klas, een gezellige leesplek of een boekenruil-kastje op de speelplaats.

Inspirerende leeslijsten

Voor wie van nul wil starten met een schoolbibliotheek, of voor wie een grondige vernieuwing wil doorvoeren, is het selecteren van boeken niet zo vanzelfsprekend. Het boekenaanbod voor kinderen is groot en divers. Hoe begin je daaraan en welke boeken se-

lecteer je? Iedereen Leest wil scholen helpen door inspiratielijsten voor een basiscollectie aan te bieden voor kleuter, lager en de eerste twee graden van het secundair. Voor de samenstelling van deze lijsten baseert Iedereen Leest zich op haar kennis en expertise over kinder- en jeugdliteratuur. De lijsten omvatten een selectie en willen vooral inspiratie en houvast bieden. Ze zijn niet bedoeld als de 'enige juiste' of 'enige mogelijke' keuzes. Ze worden ook op regelmatige tijdstippen aangevuld met recentere titels.

De inspiratielijsten zijn met zorg samengesteld en streven een evenwicht na tussen fictie, non-fictie, poëzie, prentenboeken, voorleesverhalen en kortverhalen, oorspronkelijk Nederlandstalig en vertaald. Rudine Sims Bishop zei in 1990 al dat boeken vensters en spiegels moeten zijn voor hun lezers: vensters om een verruimende blik op de buitenwereld te werpen, en spiegels om zichzelf in te herkennen en te weten dat

je niet alleen bent, dat anderen dezelfde ervaringen kunnen delen.

Op www.iedereenleest.be kan je de lijsten bekijken en downloaden.

- **Kleuteronderwijs**
In de basiscollectie voor kleuters staan veel prentenboeken – in zeer uiteenlopende stijlen: van klassiek tot experimenteel, met veel of weinig tekst, op rijm of helemaal zonder woorden. Ook liedjes en versjes, voorleesbundels en sprookjes zijn in de lijst opgenomen.
- **Lager onderwijs**
Hier vind je leesboeken en informatieve boeken. Ook voorleesverhalen, poëzie en klassiekers komen aan bod. De inspiratielijst richt zich zowel tot de vlotte lezers als tot kinderen voor wie lezen niet zo evident is.
- **Secundair onderwijs** (eerste en tweede graad)

De lijst focust op jeugdliteratuur en young adult. Boeken voor volwassenen zijn niet opgenomen. Ook hier werd

een balans gezocht tussen verschillende genres en stijlen, tussen fictie, non-fictie en poëzie, tussen boeken die een groot publiek kunnen bekoren en boeken die inspelen op een niche.

Nog meer inspiratie

Elke school kan met de lijsten aan de slag om haar eigen boekencollectie verder uit te bouwen. Vul deze collectie aan met strips, luisterboeken, tijdschriften, andere titels uit dezelfde reeksen, anderstalige boeken ... Luisterpuntbibliotheek stelt gratis boeken ter beschikking in braille en in Daisy-luisterformaat voor kinderen voor wie lezen moeilijk is. Daarnaast bestaan er ook verschillende websites en handige boekenlijstjes die gidsen door het uitgestrekte jeugdboekenlandschap, zoals Boekenzoeker. Blijven investeren in een gevarieerd boekenaanbod met zowel oudere als recente titels, is de boodschap!

Betrek de leerlingen

Nog een tip om van de school- of klasbib een succes te maken: betrek de leerlingen bij de samenstelling van de collectie. Ze kunnen bijvoorbeeld titels helpen kiezen, meebeslissen over de thema's die aan bod komen in de boekencollectie en de inrichting helpen bepalen. Of laat een klas elk jaar samen een of meerdere boeken kiezen die nadien een plek krijgen in de collectie. Veel scholen vragen bij verjaardagen om een boek aan de klasbib te schenken in plaats van een traktatie mee te brengen. Leerlingen die mee kunnen bepalen welke boeken in de school- of klasbib zitten, voelen zich meer verbonden met die plek en met lezen. En dat is een belangrijke stap om hun leesplezier te voeden.

UITLEENSYSTEMEN

Waarom een uitleensysteem gebruiken?

Eenmaal je een bib hebt, is het erg handig om over een uitleensysteem te beschikken waarmee je kan bijhouden wie er welk boek leende. Zo'n uitleensysteem heeft ook nog andere voordelen:

- **Je kan er een inventaris mee maken: zo weet je welke boeken je school aanbiedt.** Dit is handig om na verloop van tijd ook eens te wieden in de collectie: zijn er verouderde titels?
- **Een uitleensysteem helpt je om boeken te categoriseren per thema, genre of soort boek.** Zo kan je leerlingen makkelijker helpen een boek te vinden dat bij hen past. Misschien willen ze een boek vol spanning en avontuur, een boek over sport, of een boek over wetenschap? Of lezen ze liever strips, gedichten of luisterboeken? Boekenzoeker, het online instrument van Iedereen Leest dat kinderen en jongeren helpt om boeken te kiezen, werkt met zo'n categorisatie.
- **Een uitleensysteem houdt ook bij welke leerlingen welk boek lezen.** Dat is een schat aan informatie: zo kan je met leerlingen gericht praten over het boek dat ze lezen: vonden ze het leuk? Waarom wel of niet? Je krijgt er zicht op hun leesvoorkeuren.
- **Een uitleensysteem brengt ook data op schoolniveau in kaart:** hoeveel boeken werden er in een schooljaar uitgeleend, welke titels zijn er populair, hoeveel leerlingen lezen er? Al deze gegevens helpen je om het leesgedrag op school te monitoren.

Welke uitleensystemen kan je gebruiken?

Hier lijsten we enkele bestaande, actuele uitleensystemen op. Alvorens een uitleensysteem te kiezen, is het goed om eerst eens op hun websites te kijken en het actuele aanbod te ontdekken. De ene software biedt al iets meer aan dan de andere, en bij som-

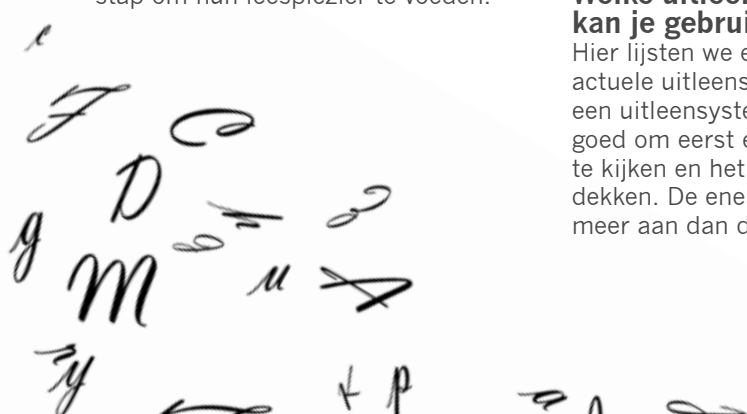
mige systemen zijn extra functionaliteiten betalend. Uitleensystemen van bedrijven buiten de Europese Unie zijn bijvoorbeeld ook niet gebonden aan de GDPR-wetgeving. Ga met je schoolteam dus eerst na wat je precies nodig hebt om een juiste keuze te maken.

Colibris

Het Nederlandstalige platform Colibris wordt in vele Vlaamse en Nederlandse scholen gebruikt. Het uitleenprincipe werkt zoals bij een openbare bibliotheek: Colibris kent een barcode met volgnummer toe aan ingevoerde titels, registreert alle ontleningen, stuurt automatische herinneringen uit en biedt een overzicht waar geleende boeken zich bevinden. Leerlingen kunnen in de app met hun smartphone de barcode scannen om een boek te lenen. In de app kunnen ze ook hun reserveringen aanpassen. Leners krijgen ook een eigen barcode, waarmee je bijvoorbeeld een lenerspasje kan maken. Colibris is betalend, er zijn verschillende soorten abonnementen.

Librarika

De Engelstalige applicatie Librarika wordt al door veel scholen gebruikt. Je kan een bibliotheek voor de school of per klasbib aanmaken waarop leerlingen (en leerkrachten) zich als lid kunnen aanmelden. Ze kunnen zelfs lid worden van meerdere Librarika-bibliotheken en boeken online aanvragen en uitleenen. Via dit platform kan je als beheerder zien waar de boeken zich bevinden, welke er (niet) populair zijn, en wie je moet aanspreken wanneer bepaalde boeken niet terugkomen. Librarika verstuurt meldingen wanneer uitgeleende boeken niet op tijd worden teruggegeven. Je kan via het platform categorieën toevoegen, maar elk boek moet ook voorzien zijn van een barcode die gelinkt is aan het systeem. Je kan titels wel makkelijk manueel toevoegen via het ISBN-nummer. Librarika is gratis tot 2.000 titels, er zijn betalende uitbreidingen – zoals e-boeken opslaan – mogelijk.

BoekMee

BoekMee is een Nederlandstalig platform, betalend naargelang van het aantal gebruikers dat je wil toevoegen. Via ISBN-nummers maak je een of meerdere collecties aan, die je ook nog kan aanvullen met schoolspecifieke gegevens (zoals groepsnamen gelinkt aan klassen). De beheerder kan de uitleenhistorie van elke leerling zien en ook printen.

Booksource

Ook met de Classroom Library Tool (Engelstalig) van Booksource kan je gratis boeken inventariseren. De import verloopt via een barcode of ISBN, Booksource vult de verdere metadata zelf aan. Veel van de reeds vermelde functionaliteiten zijn ook hier mogelijk. De tool biedt ook inzichten zoals welke titels er minder populair zijn bij leerlingen. Via LibraryLens wordt het huidige boekenaanbod geanalyseerd op mogelijke lacunes. Naast het programma heeft Booksource ook nog de (gratis) Classroom Organizer-app, beschikbaar

voor Android en Apple. Hiermee kan je boeken organiseren en er een vaste locatie (zoals een klas) aan toewijzen.

Book Catalogue

Ook het Engelstalige Book Catalogue is gratis, maar enkel beschikbaar via Android. Je kan er boeken snel toevoegen en makkelijk sorteren. Via het uitleensysteem kan je zien wie er welk boek leende. Gebruikers kunnen ook een wenslijstje aanmaken met boeken die ze graag zouden lezen.

Aura

Aura Library Junior heeft een betalend (Nederlandstalig) online pakket voor het basisonderwijs. Leerlingen kunnen in het systeem zoeken op leeftijd of niveau, beoordelingen geven aan boeken en zelfs beoordelingen schrijven die zichtbaar zijn voor andere leners. Als beheerder kan je themalijsten aanmaken en een lijst zien van de meest beoordeelde titels. Leerlingen krijgen via de app ook andere boeken aangereikt op basis van wat ze lazen en hun be-

oordelingen. De beheerder kan barcodes aanmaken en iconen instellen om het thema of niveau aan te duiden. Via de betalende app hebben leerlingen, maar ook de beheerders, toegang tot het bovenstaande systeem. De app is niet bruikbaar zonder de Aura Library Junior.

Libib

De gratis versie van Libib (Engelstalig) kan je gebruiken om een collectie samen te stellen, maar bevat geen uitleenfunctionaliteiten. Die zijn er wel in de betalende versie, waar je tot 100.000 titels kunt toevoegen voor een ongelimiteerd aantal gebruikers. Libib biedt verschillende functionaliteiten aan die eerder werden omschreven: toevoeging via ISBN of barcode, statistieken uittrekken over het leengedrag ... Deze lijst is niet exhaustief, maar kan jullie alvast op weg helpen. Op www.iedereenleest.be kan je dit overzicht ook terugvinden met de allerlaatste updates. Op naar een boeiende en bloeiende bib in elke school!